

Erkenningsnummer P 802006

België-Belgique

P.B.

3300 Tienen1

2/3954

*Tijdschrift voor
Heemkunde
Folklore
Oudheidkunde*

Alpaidis

Anno XLVI nr. 178 1/2010
driemaandelijks maart, april, mei

Afgiftekantoor 3300 Tienen 1

Inhoud

‘Madelon’, een legende als nieuwe naam voor het oude rusthuis langs de Tiensestraat
(Erik Saelmaekers, Wasily Pedjko, Maurice Dodion)

Edouard Vander Velpen x Clemence Lodewijckx (eerste wereldoorlog)

Inhoud Alpaidis, Familieschoon en ‘t Moutstockje (2009)

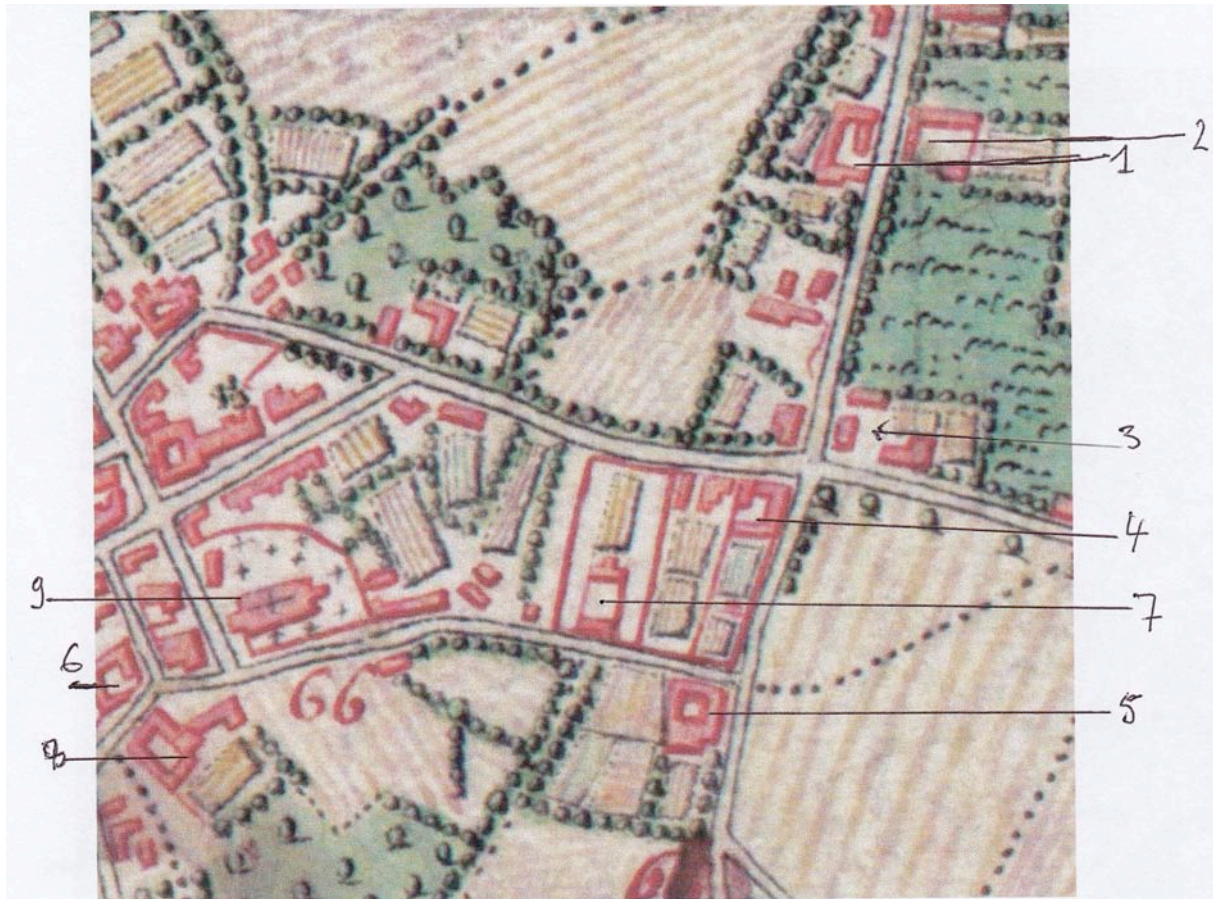
Ver. uitg. E. Grooten, Residentie Beatrijs 169, 3300

Madelon

De ‘Madelon-legende’ als naam voor het oude rusthuis, alias de ‘Stichting Vandertaelen-Van Nerum’

(Hubert Van Nerum+, Wasily Pedjko, Erik Saelmakers, Maurice Dodion)

Het centrum van Hoegaarden ca. 1770 (‘Plan Ferraris’)

- 1 het Pannenhuis van brouwer Vandermolén, door zijn huwelijk met Anna Struys opgenomen in de schoot van de V Geslachten; in 1830 gekocht door Vandertaelen-Van Nerum en per testament aan de gemeente vermaakt;
- 2 Wonend in het “Pannenhuis” zoals het Rusthuis destijds werd genoemd, liet Vandermolén aan de overzijde van de weg op Tienen een paar stallen, een bakhuis en een paenhuis bouwen, met een mooie witte Gobertange-steen in de gevel, waarop een struisvogel en het jaartal 1762, ter aandenken van zijn huwelijk met de rijke brouwersdochter Struys, uit het Puthof (Hauthem); erfgenaam Homblé zal in de eerste helft van de 19de eeuw er een vierkantshoeve van maken
- 3 Het Nieuwhuyscomplex, waarvan de bezittingen reikten tot aan de Struisvoghel; deze afspanning-landbouwwuitbating was ook gemeentehuis van Hoegaarden sinds 1795 en bleef dit tot het huidige gemeentehuis in 1832 af was;
- 4 De Cruysblockhoeve, geboortehuis van de grootmoeder van Elisabeth Vandertaelen-Van Nerum;
- 5 De 11.00 maagdenhoeve van Bernard Vandermolén, wiens zoon Jean François trouwde met Anna Struys
- 6 Paradijs hoeve

- 7 *Huidige pastorie, tot 1831 bezit van de erfgenamen (Van Nerum)-Sweerts*
- 8 *Arendsnest en Kapittelhuis; burgemeester Henri de Zangré, was getrouwd met Dorothee Van Nerum, de weduwe van Ant. Balth. Sweerts, zoon en opvolger van Servaes Sweerts uirt de Cruysblockhoeve*

1.De oudste gegevens

In de Tiensestraat te Hoegaarden, op de plaats waar het Sint-Jozef-Rusthuis was gevestigd tussen 1953 en 2008, bevond zich in de XVIIIe eeuw *“een huys met eene stagie en vier vensters, eene brouwerij in voeghe voor gebruyck, hof, block en aanhanck, groot ses dagmaelen regenoten den steenwegh op Thienen.....”*.

Deze woning die bij de grootste huizen van het dorp werd gerekend, stond in het jaar V van de Franse Revolutie als eigendom vermeld van brouwer Franciscus Vandermolen, die op zijn beurt tot de grote eigenaars van Hoegaarden behoorde.

Vermits hij dit huis in 1797 als zodanig aangaf om de grondtaksen te laten berekenen, had hij het al veel langer in bezit, vermoedelijk sinds 1765, bekomen uit de nalatenschap van zijn ouders, na uit de onverdeeldheid te zijn getreden met zijn broeders en zusters.

Joannes Franciscus Vandermolen werd gedoopt te Hoegaarden op 02-07-1722, als tiende kind en zesde zoon van meester-brouwer Bernard Vandermolen uit het ‘*groot paenhuis*’ (voormalige brouwerij Lories, nu wooncomplex in de wijk Egypte) en Barbe Windelincx uit Grimde bij Tienen, onderscheidenlijk gestorven in 1743 en 1761.

Op 19-03-1762 trad hij in het huwelijk met de brouwersdochter Anna Catharina Struys, geboren 24-04-1736 als kind van brouwer en schepen Hendrik Struys uit Hauthem (stichter van de Struysgilde) en van Elisabeth Sweerts (dochter van meester-brouwer en schepen Servatius Sweerts uit de *Paradijshoeve* en van Catharina Peeters uit de *Cruysblock* en de zuster van Servaes Sweerts, griffier uit de Regentie).

Door zijn huwelijk met een dochter uit deze “eersaeme” geslachten, trad hij toe tot de groep der bevoorrechte Schepenfamilies, die te Hoegaarden de scepter zwaaiden en alle bestuursteugels in handen hielden. Behorend tot de machtige brouwersgilde werd hij dan ook snel in de dorpspolitiek betrokken, en werd gezworene in de dorpsraad, functie die hij nog steeds bekleedde in 1789, toen te Hoegaarden de revolutionaire troebelen tegen de oude geslachten losbraken.

Hij overleed op 28-08-1812 en had twee zonen en zes dochters. De tweede zoon, ook Joannes Franciscus genaamd, geboren op 08-11-1764 en in 1786 getrouwd met Elisabeth Pareng uit Tienen, kwam na de dood van zijn ouders in het bezit van voornoemd eigendom. Doch hij had zich te Overlaar gevestigd en gaf het huis in de Tiensestraat, dat de naam van “*Pannenhuis*” droeg, in huur uit. Later in 1830 werd het verkocht aan hun neven Constant Vandertaelen en Elisabeth Van Nerum.

2.De nieuwe eigenaar

Op 26-07-1830 verschenen Constant Vandertaelen en Elisabeth Van Nerum ter studie van Notaris Cornelius Ferdinand a Speculo te Tienen, om hun huwelijkscontract (alles aan de langstlevende) af te sluiten en ook om zich het “*Pannenhuis*” aan te schaffen en op hun naam te zetten. Zij stamden alle twee uit rijke families, die een goede bruidschat hadden meegegeven.

En op 04-08-1830 greep te Hoegaarden in de Sint-Gorgoniuskerk hun huwelijk plaats, dat door Pastoor Jacobus Sweerts (grootnonkel van Vandertaelen en oom van Elisabeth Van Nerum) werd ingezegend. Op het gemeentehuis (dat toen nog juist in het Nieuwhuys gevestigd) in de Raadzaal (eerste verdieping), werd het burgerlijk huwelijk voltrokken door Burgemeester Joseph Philippe de Zangré (oom van Elisabeth Van Nerum). Als getuigen

traden op: François Lodewijckx, gemeentesecretaris, Petrus Debroeck, onderwijzer, Henri en Joseph Lintermans, haar kleinkozijs.

Zij vestigden zich in hun nieuwe woonst, die vanaf dat ogenblik "*Huis Vandertaelen*" genaamd werd en lieten het gebouw restaureren en rijkelijk verruimen. Zo ontstonden de brede inkomhal met eiken trap, vier ruime woonplaatsen, een koetshuis met stal en hooizolder (de gewezen kapel van het rusthuis) en een uitspan (zitplaats van de ouderlingen tegen de straat). De moeder van Elisabeth (weduwe Jean Van Nerum-Sweerts) kwam bij hen inwonen tot aan haar dood in 1839.

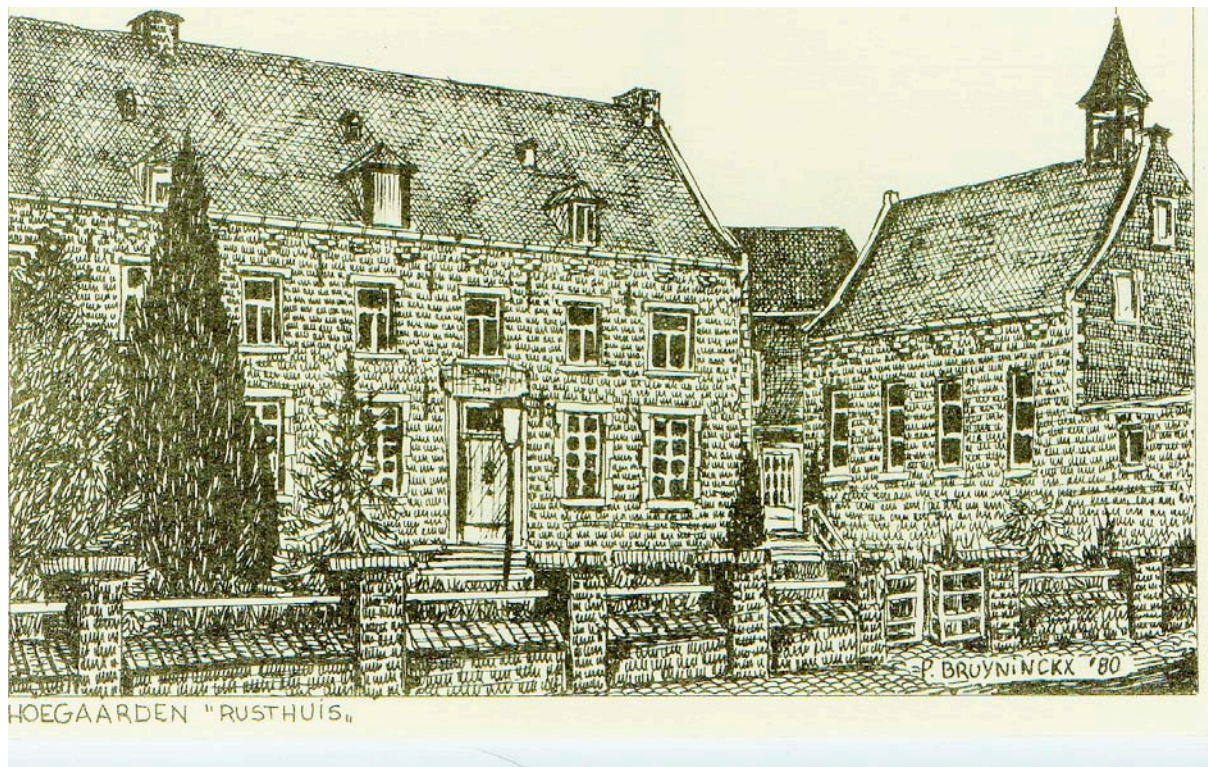
Constant Servais Vandertaelen werd te Leuven geboren op 31-07-1803 als zoon van Josphe Josse Vandertaelen, hoogleraar in de medicijnen aan de Leuvense Universiteit en van Marie Josephhe Seny en als kleinzoon van Pierre Josse Vandertaelen, geneesheer te Tienen en Anna Catharina Sweerts uit Hoegaarden (dochter van Hubertus Sweerts, gezworene-rekenplichtige in de dorpsraad en stamvader van de Groene Klaver, behorend tot de V-Geslachten.

Pierre Joseph Vandertaelen, de oudste broeder van Constant was Vrederechter te Leuven en zijn andere broer Hubert Joseph geneesheer in dezelfde stad.

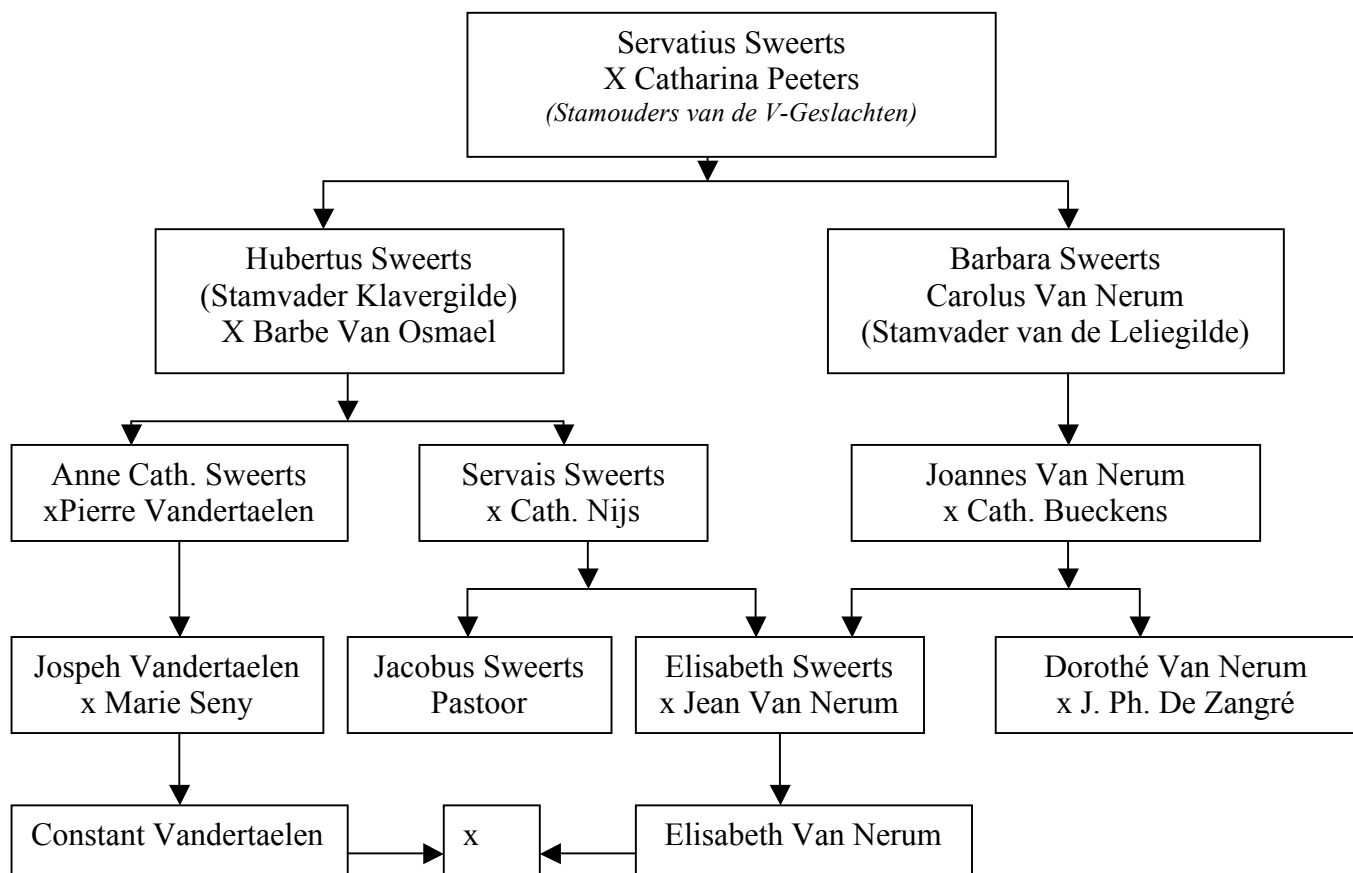
Anne Elisabeth Van Nerum zag het levenslicht te Hoegaarden op 08-09-1808 als dochter van Brouwer Jean Van Nerum en Elisabeth Sweerts (kleindochter van de gezworene Hubertus Sweerts) en als kleindochter van Joannes Van Nerum, notaris, brouwer en schepen in de Regentie (zoon van meester-brouwer en Schepen Carolus Van Nerum, stamvader van de Gulden Leliegilde). Elisabeth was slechts 15 maanden oud toen haar vader stierf.

Gezien zij Hubertus Sweerts als gemeenschappelijke overgrootvader hadden, was Constant Vandertaelen met zijn kleinnicht getrouwd, zoals blijkt uit onderstaande afstammingsstaat. Bijgevolg behoorde Elisabeth Van Nerum zowel tot de Groene Kalver als tot de Gulden Lelie, terwijl Constant Vandertaelen door zijn huwelijk ook in de Leliegilde werd opgenomen. Zij waren dus beiden rechtstreeks bloedafstammelingen uit de V-Geslachten van Hoegaarden, waarvan hun gemeenschappelijke voorouders opklimmen tot in de Oude Vroedschap.

De memorieplaat in blauwe arduin boven de ingangsdeur vermeldde ‘*Hospice Vandertaelen – Vannerum, le 3 avril 1883*’; het eerste woord werd vervangen door ‘Stichting’, de datum is die van overlijden van Elisabeth

Constant Vandertaelen was zakenman en particulier en liet ook de *oude brouwerij* terug in werking stellen, waarvoor hij tot in 1853 brouwpatent betaalde; hij oefende bovendien met de hulp van knechten het landbouwersberoep uit.

Zij hadden volgend personeel in dienst:

Pierre Dondas uit Geetbets, geboren in 1799

Antoine Dekock uit Hoegaarden, geboren in 1802

Marie Elisabeth Vanhulst uit Meldert (weduwe van Joseph Faisant, °1805)

En later ook nog Pierre Drossart uit Sint-Jans-Geest, geboren 1822.

3.De Brabantse vlag

Toen in augustus en september 1830 in ons land de opstand broeide tegen het Hollands gezag, omdat Willem van Oranje de vrijheid van drukpers en godsdienst aan banden legde, kwam Auguste de Behault de Carnois vanuit Wallonië naar Hoegaarden en Tienen afgezakt om er vrijwilligers te ronselen. Hij liet aan het gemeentehuis de Hollandse kleuren neerhalen en door de Brabantse vlag vervangen, terwijl zij ook aan het huis Vandertaelen werd omhoog gehesen (overleveringsverhalen van de families Maes en Ausloos). Met zijn groep vrijwilligers nam de Behault deel aan de gevechten van oktober 1830 tussen Leuven en Antwerpen.

De verschijning van de Brabantse vlag aan het huis Vandertaelen, het voormalig "*Pannenhuis*" laat ons veronderstellen dat Constant de Belgische Onafhankelijkheid goed gezind was en misschien bevriend met de Behault of met de Tiense leiders van de opstand.

Zulks zou niet te verwonderen zijn, want voor zijn huwelijk woonde hij immers te Tienen waar hij een zakenagentschap had en luitenant was van de schuttersgilde St-Joris zodat hij

vanzelfsprekend nog onder de invloed leefde van deze stad, waar hij allerlei vooraanstaande personen kende.

4. Hun enige zoon

Uit het huwelijk Vandertaelen x Van Nerum sproot slechts één zoon, Henri, geboren op 05-03-1832 en de volgende dag ten doopsel gehouden door zijn meter en peter:

Henri Van Nerum, arts en oud-burgemeester te Hoegaarden zijn oud-oom (oom en voogd van zijn moeder)

Marie Josephe Seny, zijn grootmoeder.

Henri was de enige afstammeling in leven uit de stamvertakking van Joannes Van Nerum, waarop eens alle fortuin zou overgaan en alle hoop was gericht.

5. Een kwart eeuw geluk en voorspoed¹

Dat het echtpaar Vandertaelen x Van Nerum bemiddelde mensen waren, blijkt voldoende uit al hun grondbezittingen waarvan een groot deel later bij testament aan de gemeente Hoegaarden werd geschonken. Zij bezaten te Hoegaarden alleen al²:

- 96 a 80 ca land onder Houtem,
 - 7 ha 46 a onder Overlaar,
 - 4 ha 80 a 40 ca in de dorpskom, waaronder hun huis met aanpalend goed, groot 13 a 20 ca
 - 1 ha 39 a 40 ca onder Nerm,
 - 77 a 80 ca onder Schoor,
 - 42 a 80 ca onder Kerkoverlaar,
 - 5 ha 42 a 70 ca over de Gete
 - 2 ha 51 a 50 ca te Altenaken
 - 1 ha 1 a 50 ca onder de sectie N,
- Hetzij in totaal 24 ha 78 a 90 ca.

Bovendien zou Elisabeth na 1860 ook nog een huizenblok hebben gekocht van de familie Coenegras, gelegen naast het huidige gemeentehuis van Hoegaarden met een aanpalende schuur in de A. Putzeysstraat. Deze blok, volgens een muursteen daterend van 1689, zou door Elisabeth achteraf geschonken zijn geweest aan haar petekind en achterkleinkozijn Gorgon Van Rickstal (uit de Groene Kalvergilde), langs waar de schuur overging op diens zuster Jeanne van Rickstal, (Gustave Vervoort).

¹ Elisabeth Van Nerum liet een boekje geschreven herinneringen na 'Mémoires sur la famille Van Nerum de Hougaerde' uit 1874, bewaard in het Archief van de V Geslachten van Hoegaarden en gepubliceerd in huidige en vorig nummer van Familieschoon

² Volgens de kadastrale legger Popp, ca. 1860, art. 938

6. Aandeel in het gildeleven van de V Geslachten:

Zij moet wel geweldig fier geweest zijn op haar afstamming uit de families Van Nerum en Sweerts, waarvan beweerd werd dat zij met hetzelfde hart beminden en waarvan Elisabeth zich zelf de bekroning noemde. In haar schriften liet zij ten andere een gekleurde pentekening na van een hart waarin haar afstamming stond aangegeven, met de vermelding “Deux familles, un coeur”.

In 1828 bij de 50ste verjaring van de Gulden Lelie, werd besloten een familie-grootboek in te stellen. De toenmalige ouderdomsdeken Henricus I, oom en voogd van Elisabeth Van Nerum, stelde hiervoor zijn 20 jarig nichtje aan.

Ook Constant Vandertaelen trad actief in de Gildeleven op. In september 1827 toen Joannes Sweerts (oom van Elisabeth) was gestorven, die vanaf 1819 als d 2de Collateur fungeerde in de studiebeurzenstichting van Deken H. Peeters (familiefundatie van de V-Geslachten) viel de keuze op Constant Vandertaelen uit de *Groene Klaver*, om hem op te volgen. Vanaf 1819 tot 1826 had hij van de beurs genoten om zijn humaniteiten (Humaniora) te Tienen te voleindigen en trad een jaar later tot de fundatieraad toe.

In 1841 werd Constant Vandertaelen bovendien tot griffier van de *Sweertsgilde* uitgeroepen en als Raadsheer in de hoofdraad van de Confrérie verkozen, ter vervanging van Jean Henri Lintermans (kleinkozijn van Elisabeth), die tot onderdeken was opgeklommen. En van 1848 tot aan zijn dood richtte hij in zijn huis een kamer in, waar de Confrérieraad beraadslaagde.

Hij heeft de Confrérie gediend tijdens de jaren, dat zij ingevolge politieke meningsverschillen een crisisperiode doormaakte, maar steeds heeft hij in eer en geweten beide functies vervuld tot aan zijn dood.

7. In de politiek

Door zijn afstamming uit de voormalige schepenfamilies, die zich in 1741 tot doel hadden gesteld het bewind te Hoegaarden gedurende minstens 5 generaties in eigen geslachten te houden, viel het aan Constant Vandertaelen moeilijk om zich buiten de dorpspolitiek te houden.

Bij het opkomend liberalisme hadden de katholieken van de oude stempel, die conservatief gezind waren, een “Club” gevormd waarvan Vandertaelen aan het hoofd stond, om de gemeente te vrijwaren tegen de progressistische “Clan” van de nieuwe doctrine, die de “Club” als een “*alliance monstreuse*” betitelde.

Maar in feite waren de “Club” en de “Clan” aanvankelijk niets anders dan twee politieke groepen, die zich in de schoot van de V-Geslachten hadden gevormd, om elkaar de macht te betwisten, maar met de tijd sleepten zij het ganse dorp achter zich in een hartstochtelijke tweestrijd.

In 1849 werd Vandertaelen tot gemeenteraadslid verkozen, doch de liberale “Clan” diende tegen zijn verkiezing een petitie in. Maar de Bestendige Deputatie weerlegde het protest en bekrachtigde de benoeming van Vandertaelen die in de eed werd gesteld.

“Je jure fidélité au Roi, obéissance à la Constitution et aux lois du peuple Belge”.

Vandertaelen maakte deel uit van de Commissies voor Personeelsbelasting en onderhoud van de Buurtspoorweg, twee zeer ondankbare taken.

In 1850 kwam hij met zijn politieke vijanden bijna in duel. Dr. Jean Bt. Van Nerum (griffier van de Gulden Lelie) daagde hem uit en liet hem zijn wapen kiezen. Het duel zou doorgaan in de “Cluys” in het bijzijn van 4 getuigen, twee uit elke partij. Maar tijdig kon deze strijd verhinderd worden.

Toen stelde de “Clan” zich tot doel Vandertaelen te kelderen en bij de partiële verkiezingen van 1851 werd hij niet meer verkozen. Doch in 1854 zon de “Club” op weerwraak en bracht hun leider Vandertaelen opnieuw in de gemeenteraad, war hij zetelde tot aan zijn dood.

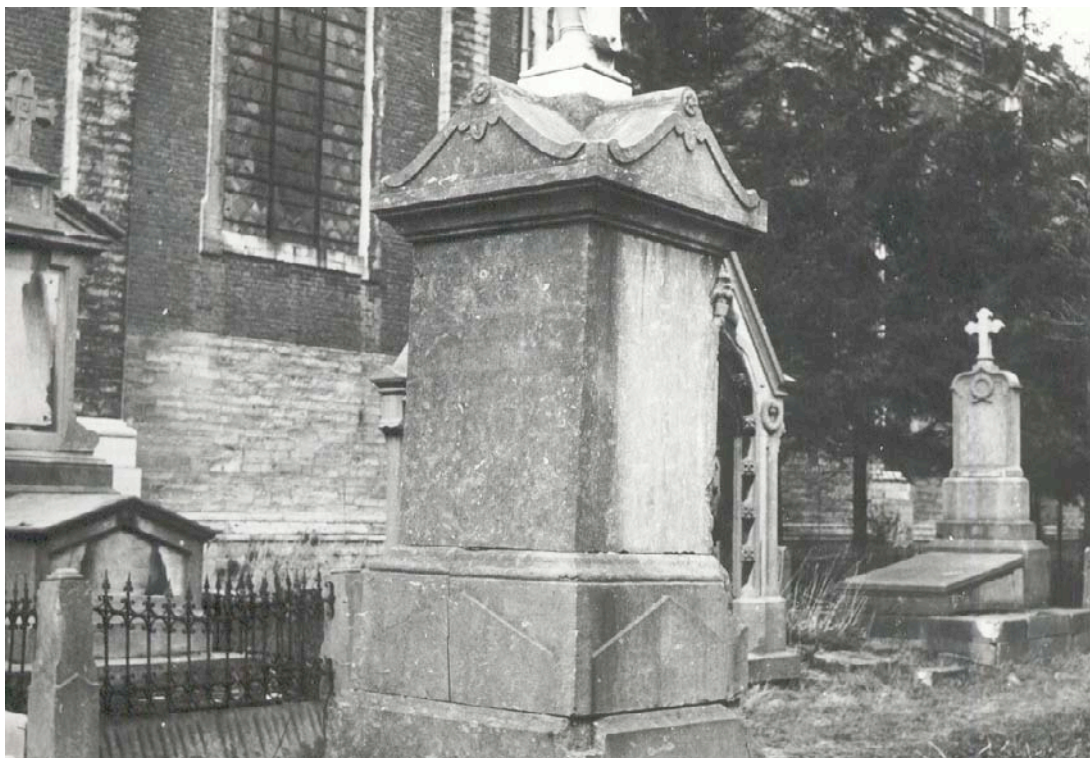
Het echtpaar Vandertaelen-Van Nerum (foto van voor 1856)

8.Overlijden van de Meester des Huizes

Op 07-07-1856 werden in het huis Vandertalen alle luiken gesloten, want de “Meester des Huizes” was schielijk overleden in de ouderdom van 53 jaar, ingevolge een hartcrisis. Zijn dood werd ten gemeentehuis aangegeven door zijn hoeveknecht Antoine Dekock en zijn buurman schoenmaker Baptiste Geenis.

Constant Vandertaelen kreeg een plechtige uitvaart, bijgewoond door vele familieleden, vrienden en kennissen. Hij werd ten grave gedragen door de Confrérie van de V-Geslachten, de leden van de katholieke Club, de schutters van de Sint-Jorisgilde uit Tienen en het gemeentebestuur.

Zijn stoffelijk overschot werd in een familiekelder op het oude kerkhof langs de koorzijde van de Sint-Gorgoniuskerk bijgezet, waar zijn rivaal, de liberale Burgemeester Alexander Putzeys, een treffende lijkrede uitsprak.

Het grafmonument Vandertaelen-Van Nerum op het oude kerkhof rond de kerk (verdwenen)

9. De zoon volgt zijn vader op

Na de dood van zijn vader had Henri Vandertaelen, die pas 24 jaar was, hem in de Confrèrieraad als Raadsheer en ook als Griffier-Comptorist in de Raad van de Sweerst-alliantie vervangen, terwijl hij eveneens bij de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 1857 tot gemeenteraadslid en later tot Schepen werd verkozen. Dat was de erkentelijkheid van de gildeleden en de Hoegaardse stemgerechtigden, tegenover de weldaden van zijn vader, een man die pas begrepen werd na zijn dood.

Henri Vandertaelen bewerkte de verzoening met zijn achterkleinkozijn Dr. Jean Baptist Van Nerum en richtte in 1860 samen met deze en met zijn achterkleinkozijn Charles Emanuel Loriers en in samenwerking met Burgemeester Alex. Putzeys, te Hoegaarden een muziekmaatschappij op onder de naam "Société de musique – Les Mélomanes de la Grande Ghète".

En dan op 28-05-1862 ging Henri Vandertaelen een luisterrijk huwelijk aan met Blandine Coenegras (geboren 26-02-1834 als dochter van de rijke grondbezitter Servaes Coenegras en Marie Cathérine Meugens). Zij was de schoonzuster van Notaris Felix Crampen uit Tienen.

Als getuigen traden op:

Hubert Vandertaelen, geneesheer te Leuven (zijn oom)

Pierre Vandertaelen, vrederechter te Leuven (zijn oom)

Pierre Jean Joseph Meugens, pachter te Oorbeek (haar oom)

Pierre Henri Coenegras, pachter te Hoegaarden (haar broer).

Helaas op 27-01-1864 stierf zijn jonge vrouw met haar doodgeboren zoontje in het kraambed, zodat de familie Vandertaelen opnieuw in diepe ruw werd gedompeld. Alsdan bleef Henri in de Tiensestraat bij zijn moeder wonen, die sinds 1856 weduwe was geworden en zocht vergetelheid in het verenigingsleven en de politiek.

In 1865 werd hij, ter vervanging van zijn achterkleinkozijn Burgemeester Alex. Putzeys, tot Voorzitter van de Harmonie verkozen.

De politieke strijd had in de schoot van de V-Geslachten weer de bovenhand genomen en leidde tussen 1865 en 1870, samen met een conflict inzake studiebeurzenstichting, tot het verval en de ontbinding van de Confrérie. Alleen de Gulden Lelie bleef bij wonder bestaan, waar zijn moeder Elisabeth Van Nerum sinds 1865 ter vervanging van Dr. J.B. Van Nerum het griffierschap waarnam.

In 1871 werd uit de katholieke "Club" het Heilcomiteit geboren, opgericht door Vandertaelen, die tot Schepen werd benoemd en nog 4 andere leden uit de Gulden Lelie. Dit comiteit stelde zich tot doel, met alle middelen en alle macht het liberalisme te breken en de katholieken aan de macht te brengen. Hier kan de vraag worden gesteld, als het Heilcomiteit aanvankelijk geen geheim politiek instrument was in de schoot van de Gulden Lelie.

In 1873 na de woelige debatten in de gemeenteraad kwam het tot de splitsing van de harmonie, Vandertaelen bleef voorzitter van de katholieke fractie, terwijl Burgemeester Alex. Putzeys terug het Voorzitterschap van de liberale fractie opnam.

Enkele maanden later op 31-10-1873 overleed ook Henri Vandertaelen aan een hartcrisis. Het waren zijn achterkleinkoos Theodora Van Nerum en zijn buurman landbouwer Hubert Vandermolen, die zijn plots overlijden op het gemeentehuis kenbaar maakten.

10. Volledig ten dienste van de Gulden Lelie

Na de dood van haar echtgenoot in 1856 had Elisabeth Van Nerum de functie van griffierster in de Raad van de Gulden Lelie aanvaard, ter opvolging van haar kleinkoos Dr. J.B. Van Nerum.

Om de bloei van de gilde te handhaven en terug de samenhang te bewerkstelligen, was zij zelfs met de hulp van haar kleinkoos Edouard Van Nerum, tot de oprichting overgegaan van een jeugdkring, een soort van familiepatronaat, in de schoot van de Gulden Lelie.

Elisabeth Van Nerum was de ziel van alle Gildeleven en offerde zich volledig op voor het welzijn van de Gulden Lelie en het heil van het kinderpatriot, waarin zij afleiding en troost vond na de dood van haar gemaal.

✠

L'aumône sera le sujet d'une grande confiance de-
vant Dieu pour tous ceux qui l'auront faite.
Tob. IV. 12.

PRIEZ POUR LE REPOS DE L'ÂME
de Dame

Anne-Elisabeth Van Nerum,
veuve de Monsieur

CONSTANT VANDER TAELEN,
né à Hougaerde le 8 Septembre 1808 et y pieusement
décédé le 3 Avril 1883, muni des Sacraments de
Notre Mère la Ste-Eglise.

Le service funèbre, suivi de l'enterrement, aura
lieu Samedi 7 Avril, à 10 heures, en l'église paroissiale
de Hougaerde; les vigiles à 9 1/4 heures.

La levée du corps aura lieu à la mortuaire à 9 3/4 h.

Un second service, de la part de la confrérie des
âmes, sera célébré dans la même église, Lundi 9 Avril
à 8 heures.

Des messes de trentaine seront dites ultérieurement.

Veillez mortels, veillez sans cesse, parce que vous
ignorez l'heure à laquelle votre Seigneur viendra.
Math. XXVI. 42.

Celui-là donc est heureux et sage, qui s'efforce d'être
tel dans la vie, qu'il souhaite d'être trouvé à la mort.
Imit. de J.-C. Liv. I. Ch. XXIII. no 4.

Ainsi faites des bonnes œuvres avant que le temps
se passe, pour en recevoir la récompense lorsque le
temps en sera venu. Eccl. I. I.

Doux cœur de Marie, soyez mon refuge.
(300 j. d'indul.)

R. I. P.

Tirlemont. — Imp. L. Geerts.

SOUVENIR PIEUX.

✠

Chéri de Dieu et des hommes, sa mémoire est en
bénédiction. Eccl. 14.

PRIEZ POUR LE REPOS DE L'ÂME
DE MONSIEUR

HENRI VAN DER TAELEN,
VEUF DE DAME

BLANDINE COENEGRAS,
née à Hougaerde le 5 Mars 1832, y décédée le 31 Octo-
bre 1873, muni des secours de la Sainte Religion.

L'enterrement aura lieu Lundi 3 Novembre, à 4 heu-
res de relevée.

Le service funèbre, précédé des vigiles, se fera le
Lundi 10 Novembre, à 10 heures, en l'église paroissiale
d'Hougaerde.

Un second service, de la part de la confrérie des
âmes, le Mardi 11 Novembre, à 8 heures, dans la même
église.

Les trentaines les jours suivants à 6 1/2 et 8 heures.

La bonté de son cœur lui acquit de nombreux amis,
et les nobles sentiments de son âme lui valurent
l'estime générale.

La porte du ciel est ouverte pour ceux qui ont
assisté les pauvres et qui ont mis leur confiance dans
la Sainte Vierge. St. Bonav.

Doux cœurs de Jésus et de Marie, soyez mon salut.
(300 jours d'ind.)

R. I. P.

Tirlemont. — Imp. L. Geerts.

10. In eenzaamheid

De vrouw die later de stichteres werd van het Rusthuis van Hoegaarden, werd in het begin van de 2de helft van de XIXe eeuw door een reeks grote tegenslagen getroffen, die van haar een gebroken moeder maakten en haar tot het besluit brachten, zich in alle eenzaamheid terug te trekken.

Het verlies van haar echtgenoot (1856), van haar schoondochter en kleinzontje (1864), van haar enige zoon en erfgenaam waarin zij al haar hoop had gesteld (1873), de ontbinding van de Confrérie van de V-Geslachten (1870) en de onenigheden in de rangen van de Gulden Lelie, die haar levensideaal waren en waaraan zij zich gedurende 18 jaar lang met hart en ziel had geschonken, maakten van haar een hartgebroken en troostloze moeder.

Na lang en rijpberaad besloot zij zich in alle eenzaamheid terug te trekken, haar testament te maken en haar ontslag als griffierster in te dienen bij de Gilderaad. Zij duidde Edouard Van Nerum als haar opvolger aan, die haar diende te beloven de familieschriften en stamboomgegevens voort te zetten en aan de latere generaties over te maken.

Alleen de jeugdkring, die haar levenswerk was geweest, wilde zij bewaren en zou deze voortzetten met de medewerking van Felicia Van Nerum (dochter van Edouard Van Nerum), aan wie zij haar memoireschriften en kwartierstaten schonk, „adat hiervan eerst afschriften waren gemaakt, die aan de verschillende stamvertakking werden toegekend.

11. Een edelmoedig besluit

Toen in 1873 haar enige zoon en erfgenaam was gestorven en zij de laatste was van haar stamvertakking, bleef Elisabeth Van Nerum volledig bezield met het lot van zieken en armen en nam een edelmoedig besluit dat zij zelf als volgt in haar memoireschriften neerschreef:

Het besluit om haar huis en goederen aan de gemeente te schenken voor de inrichting van een hospital voor zieken en ouderlingen en dat zij op 29-07-1874 op testament bracht voor notaris Swinnen uit Tienen, werd haar ingegeven door een gebeurtenis die haar altijd was bijgebleven en diep had getroffen.

Op zekere dag keerde haar moeder terug uit het gehucht Aalst, waar zij een zieke was gaan verzorgen, toen zij met de tranen in haar ogen aan haar dochter zei: “het is wel droevig dat onze gemeente geen hospitaal heeft voor al die arme mensen. Ik vraag U om na mijn dood mijn werk voort te zetten. God zal U hiervoor belonen.

Hieronder volgt de vertaling van haar testament, opgesteld in haar huis te Hoegaarden voor de notaris uit Tienen en in het bijzijn van de getuigen

Leopold Gaspar Pilloy, steenkapper

August Evrard, landmeter (haar kleinkozijn)

August Ausloos, landbouwer

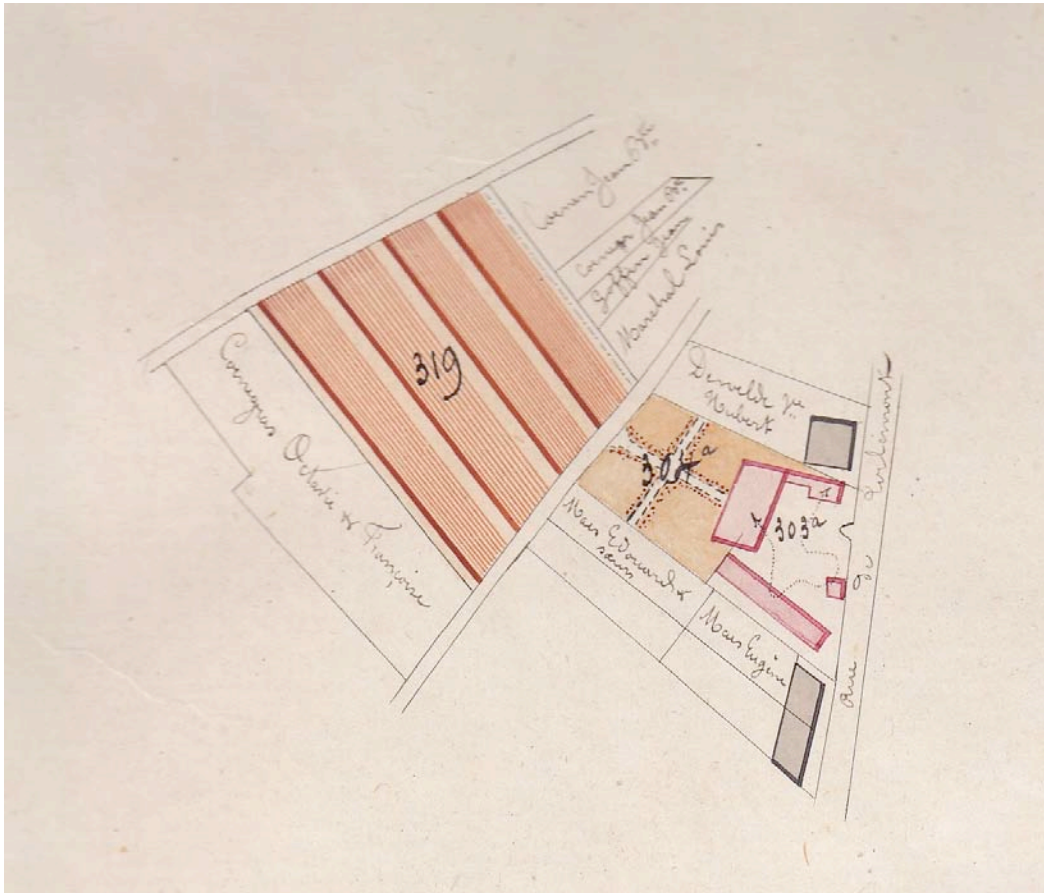
Eugène Medaers, herbergier en allen uit Hoegaarden.

“Ik schenk en leger aan de gemeente Hoegaarden de volgende onroerende goederen:

- 1- *Mijn huis, bestaande uit een woonhuis, een schuur, stallen en paardenstal, een gemuurde koer, een hof door hagen afgesloten en alle andere aanhangsels, in totaal 26a 34 ca, voorkomend onder sectie D nr 303 en 304, palend aan de Steenweg (naar Tienen), de weg naar de kerk (Astridlaan), Maes en Dewil. Ook schenk en leger ik aan de gemeente*

Hoegaarden, alle meubels en linnengoed, die er bij mijn dood zullen staan.

- 2- *Een stuk land van 50 a 50 ca op het Smisveld, onder sectie D 319.*
- 3- *Een stuk land van 26 a 34 ca te Overlaar, onder sectie C 341.*
- 4- *Een stuk land van 1 ha 36 a 72 ca op de Dievestraat naar Oorbeek, onder Sectie C 36.*
- 5- *Een stuk land van 47 a op de Groenweg, onder Sectie B 209a.*
- 6- *Een stuk land van 36 a op de Reugelstraat, onder Sectie C 160.*

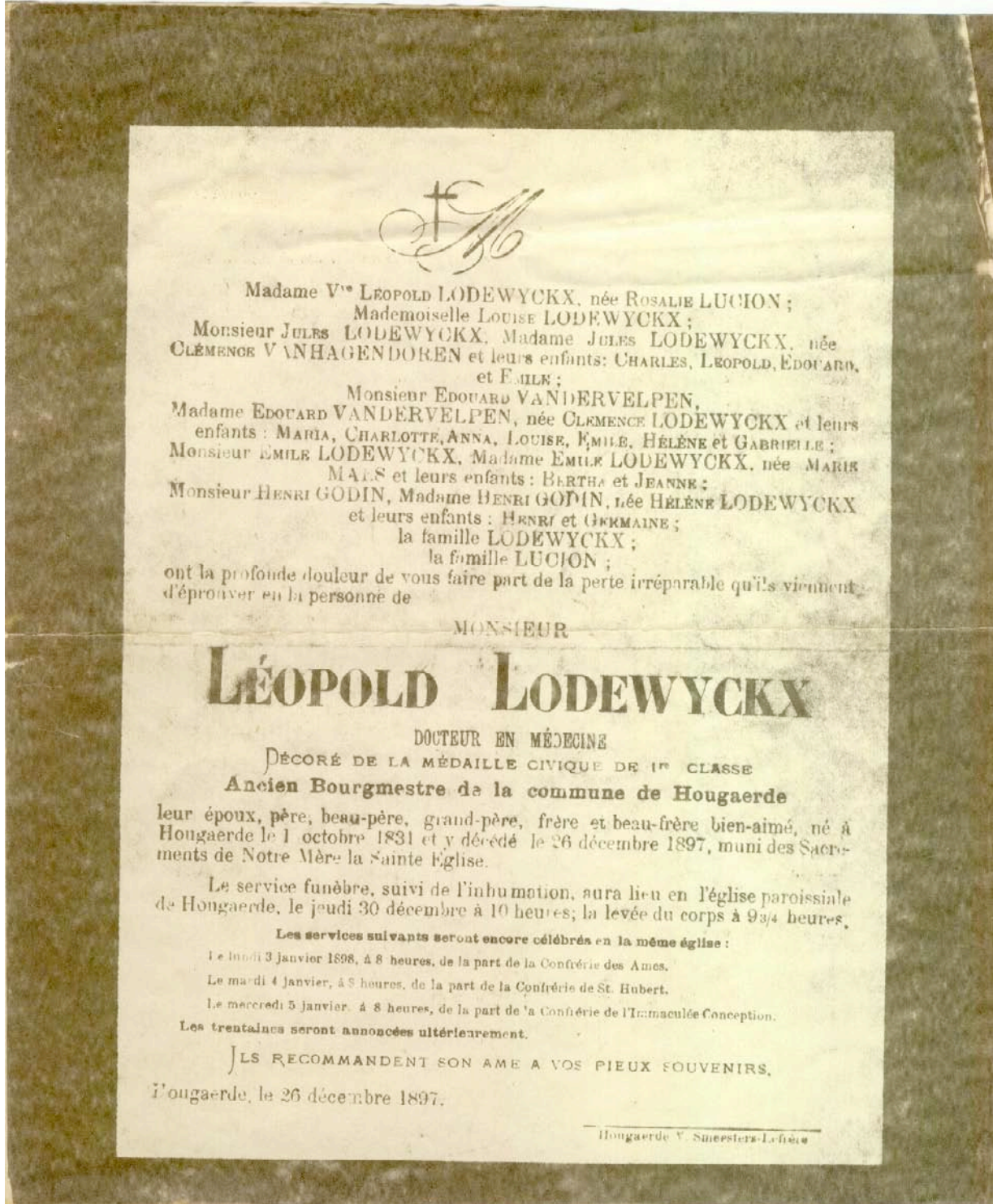
Plan van de schenking, de nummers 1 en 2

De gemeente mag over al deze goederen beschikken in vol eigendom en de vruchten genieten, vanaf de dag van mijn dood, met last om in het huis vermeld onder 1, een burgerlijk hospitaal in te richten voor de zieken van de gemeente en het ten eeuwigden dage als dusdanig te onderhouden.

Ik verlang dat dit hospitaal ingericht wordt in het jaar van mijn dood en als opschrift dragen zal "HOSPICE VANDERTAELN – VAN NERUM" in een blauwe steen, boven de ingangsdeur te plaatsen, met het jaartal van mijn dood.

De oprichting van het hospitaal heeft tot doel, de armen van de gemeente te verlichten en aan de gemeente de aanschaffing van zulksdanige instelling te vergemakkelijken.

Tot testamentuitvoerder benoem ik Clement Ingendael, notarisklerk te Tienen, aan wie ik de mobiele bezittingen en 500 fr schenk voor alle onkosten te dekken.
Gedaan te Hoegaarden in het huis van de testamentgeefster, 1874 de 29 juli te 16u30.

Doodsbrief van Leopold Lodewijckx, die moest zorgen voor de inrichting van het hospitaal; zijn verwantschap met de familie Vander Velpen, duidelijk af te lezen in dit doodsbericht verklaart ook de inspanningen van Louis Goidts rond 1950 voor de uiteindelijke realisatie

Haar andere grondeigendommen gingen naar haar neven en nichten uit de families Vandertaalen-Sweerts en Van Nerum en ook naar haar knechten en meiden.

Aldus geschiedde zoals zij haar laatste wensen had uitgedrukt. Haar schenking werd aanzien als een laatste weldaad van die twee eens zo innig verbonden en vooraanstaande families Van Nerum en Sweerts, die zulke grote rol hadden gespeeld in de geschiedenis van Hoegaarden.

12. Uitvoering van het testament

Na haar dood werd het testament ten uitvoer gebracht. . De laatste wilsbeschikkingen van Elisabeth Van Nerum werden te Tienen op 04-04-1883 geregistreerd in de rol 262j” 64 rece 7 door de ontvanger Drex. Een eensluidend afschrift, opgesteld door Notaris F. Delacroix uit Tienen (opvolger van Notaris Swinnen), berust in het gemeentearchief “Openbare Onderstand” van Hoegaarden, met kopie in het archief van de V-Geslachten.

De gelegeerde eigendommen werden aan de gemeente van Hoegaarden overgemaakt en Burgemeester Leopold Lodewijckx (voormalige ondervoorzitter van het Heilkomiteit) met de oprichting van het hospitaal belast. Datzelfde jaar nog werd er overgegaan tot de voorlopige inrichting ervan.

Maar de vrome instelling geraakte enkele jaren later reeds in verval, wegens de politieke onenigheden die te Hoegaarden menig goedbedoeld streven hebben gedwarsboomd, zonder dat iemand de zaak aankloeg en zonder de minste reactie van de familie, omdat op het einde van de XIXe eeuw de Gulden Lelie ook in verval was geraakt.

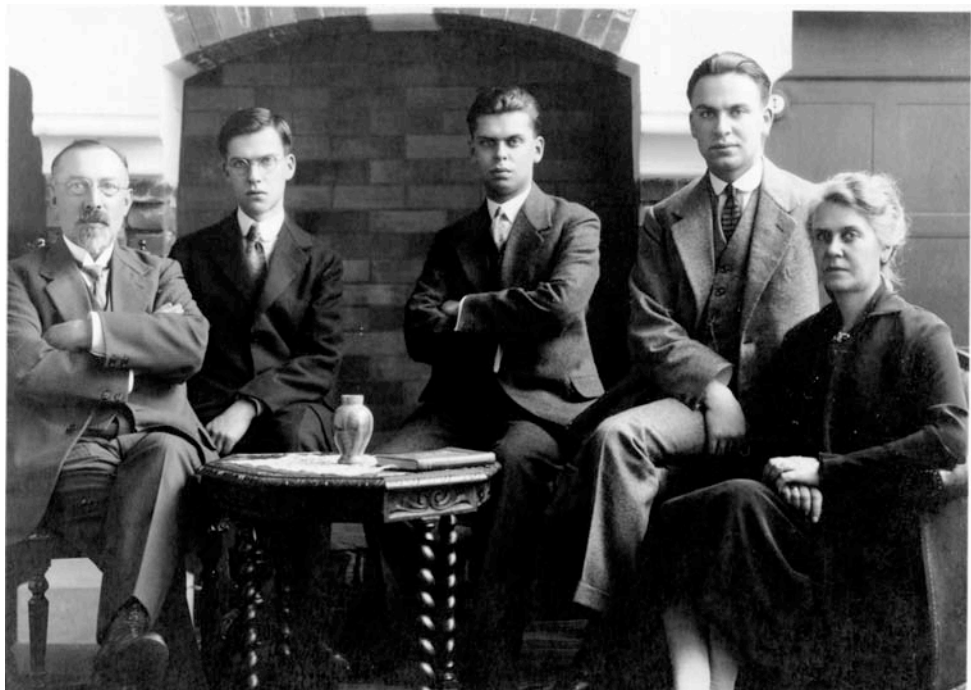
De edele stichting verviel tot een leegstaand gebouw dat achtereenvolgens gebezigd werd voor het opstapelen van allerlei gemeentemateriaal, als huurkazerne en noodwoning voor enkele gezinnen.

Gedurende meer dan een halve eeuw heeft men moeten wachten, alvorens men de beslissing nam om het testament te doen eerbiedigen. Maar ondertussen werd toch de pacht van de gronden geïnd.

Men diende te wachten tot in 1953 toen Burgemeester Michel Giroulle er uiteindelijk in slaagde het onrecht te herstellen en de testamentschennis uit te wissen.

In voorbeeldige samenwerking met Pastoor Heuysdens en wijnhandelaar Goidts, werd het gebouw prachtig door Architect Alphonse Stockmans gerestaureerd en de oude paardenstal tot kapel verbouwd, alles volgens de oude Brabantse bouwstijl.

Voortaan kreeg de schenking een nieuwe bestemming onder de benaming van “Sint-Jozef-Rusthuis voor ouderen van dagen”. Betrekkingen werden aangeknoopt met de Eerwaarde Zusters van de H. Vincentius a Paulo van Opwijk, die enkele zusters naar Hoegaarden stuurden om de ouderlingen met liefde en genegenheid te verzorgen.

Wijnhandelaar Louis Goidts, zonen Joseph, Paul, Leon, en echtgenote Maria Theyskens (dochter van Evrard en Anastasie Vander Velpen); zij zetten de tabaks- en wijnhandel verder van hun tante Julie, oudere zus van Edouard Vander Velpen (zie verder in dit nummer)

13. Het bewaarde geheim van de Madelonsvliet en dito boom

Op het Madelonsveld en de Walestraat liep van in de oudste tijden een ondergrondse vliet, die in werking was getreden, aangestoken door de H. Magdalena met de volgende woorden:
“Water Gods, baart Uw baan naar het dorp en bevrucht de huizen door de voorzienigheid aangewezen. Laat op uw weg bronnen opborrelen om goede en slechte tijden aen te kondigen.”

Deze vliet kreeg de naam Madelonsvliet en liep:
langs de Walestraat

Onder het Arendsnest (voormalige woonst van Dorothea Van Nerum, getrouwd met secretaris Ant. Balthazar Sweerts, en een tweede maal met burgemeester Henri de Zangré) door En zo naar de kerk (heropgebouwd in 1754 onder borgstelling van de rijke brouwers en pachters) toe.

Vandaar liep ze afwaarts de Knorrestraat (Pastorijstraat), langs 't Cleyn Paradys (eigenaar Joannes Van Nerum, in 1872 eigenaar Theodoor Van Nerum en gehouden door zijn dochter Anastasia x Achille Meddaerts en lokaal van de katholieke partij en harmonie van Hoegaarden)

En de Pastorij (voormalige woonst van Carolus Van Nerum, getrouwd met Barbe Sweerts; en nu de pastorij van Hoegaarden

Onder de hoeve Cipers (waar Barbe Sweerts geboren werd als dochter van het echtpaar Sweerts-Peeters, de stamouders van de V Geslachten) door te lopen

In de richting van 't Nieuwhuys (sedert 1723 eigendom van de familie Van Nerum, tot 1998), nu de taveerne/brouwerij 't Nieuwhuys

Daar deed zich een splitsing voor.

De eerste zijarm liep langs de Tiensestraat naar het Rusthuis, eigenaar Elisabeth Van Nerum x C. Vander Taelen, die haar huis in 1874 aan de gemeente schonk om er een gasthuis op te richten;

om verder in de Beek uit te monden.

De tweede arm liep langs de Nieuwstraat (Ernest Ourystraat) onder de huizen van Alex. Lories (voormalige woonst notaris schepen Joannes Van Nerum en later van zijn zoon Dr. Henricus Van Nerum) en Evrard (ouderlijke woonst van Jacobus Van Nerum), om er langs de oude brouwerij Van Nerum op de Vroente (gebouwd in 1724, hoeve Sint-Cornelius) in de Gete uit te monden.

Al deze huizen werden door de Voorzienigheid aangewezen en door de vliet bevrucht, zodat de bewoners een periode van welvaart hebben gekend. Op de ganse loop zijn er drie bronnen, die eens opborrelden.

de eerste lag aan de brouwerij Van Nerum op de Vroente en heeft steeds als fontein bekend gestaan. Zij doofde uit rond 1892 en enkele jaren later ging de vermaarde brouwerij teniet.

De tweede bevond zich in de kelders van 't Nieuwhuys en borrelde voor de laatste maal op na het einde van de revolutietijd.

De derde lag in 't Cleyn Paradys en zou pas rond 1870 tot leven zijn gekomen.

Toen de gebroeders Van Nerum in 1778 tot de oprichting van de Gulden Lelie overgingen, besloten zij op de vaderlijke erfgrond in de Walestraat, een geslachtsboom te planten, ten teken van eeuwige vruchtbaarheid van hun geslacht. Deze gebeurtenis greep plaats op Sint-Magdalenadag (22 juli 1779) en de familieboom kreeg de naam

“Madelonsboom”.

In 1804, na de Besloten tijd te Hoegaarden, hernam de Gulden Lelie haar vroegere bedrijvigheid. De gildeleden gingen naar het Madelonsveld en hingen aan de boom een kapelletje, gewijd aan Sint-Cornelius, schutsheilige van het geslacht Van Nerum en van de gilde.

Tijdens hun zomerwandelingen brachten familieleden vaak een bezoek aan deze Madelonsboom om bloemen neer te leggen aan het beeldje van Sint-Cornelius.

Stilaan ontstond rond de boom een andere een legende:

Jonge meisjes uit het geslacht Van Nerum zouden er hun trouwjaar kunnen bepalen. Zij maakten kroontjes uit bloemen en bladeren en wierpen deze in de takken. Zo dikwijls de kroontjes terug op de grond vielen, zoveel jaren moesten ze wachten op een man. Deze gewoonte bleef bestaan tot het einde van de 19de eeuw.

Een oud gezegde in de familie zei dat “de gilde nooit zou vergaan, zolang de Madelonsboom bleef bestaan.”

De kroon was 20 meter breed. De leeftijd in 1944, 165 jaar. Toen werd hij op een nacht. Omgehakt. Julien Van Nerum, toenmalige eigenaar van het perceel legde klacht neer, maar het onderzoek leverde niets op. Er werd beweerd dat Amerikaanse troepen de boom hadden geveld om als brandhout te gebruiken tijdens het Ardennenoffensief.

Op 21-10-1961, bij de heroprichting van de Gulden Lelie werd een nieuwe geslachtsboom geplant, maar hij schoot geen wortel.

Op 13-10-1962 werd een nieuwe boom geplant die in het voorjaar van 1963 moedwillig werd geknakt.

Op 17-01-1965 plantte de Gulden Lelie in alle bescheidenheid een nieuwe boom, die drie weken later gestolen werd. Namen en oorzaken van deze opeenvolgende vandalenstreken zijn bekend in de familie.

Ook de oude boom werd in 1944 door inwoners van Hoegaarden omgehakt.

De linde is een boom die veel voorkomt op een kruising van wegen om als wegwijzer te dienen. Dikwijls werd er een kapelletje aangehangen om de boze geesten te verdrijven die mensen op een dwaalspoor wilden brengen. Bij onze voorouders was de linde de meest geliefde boom.

Waar stond de boom?

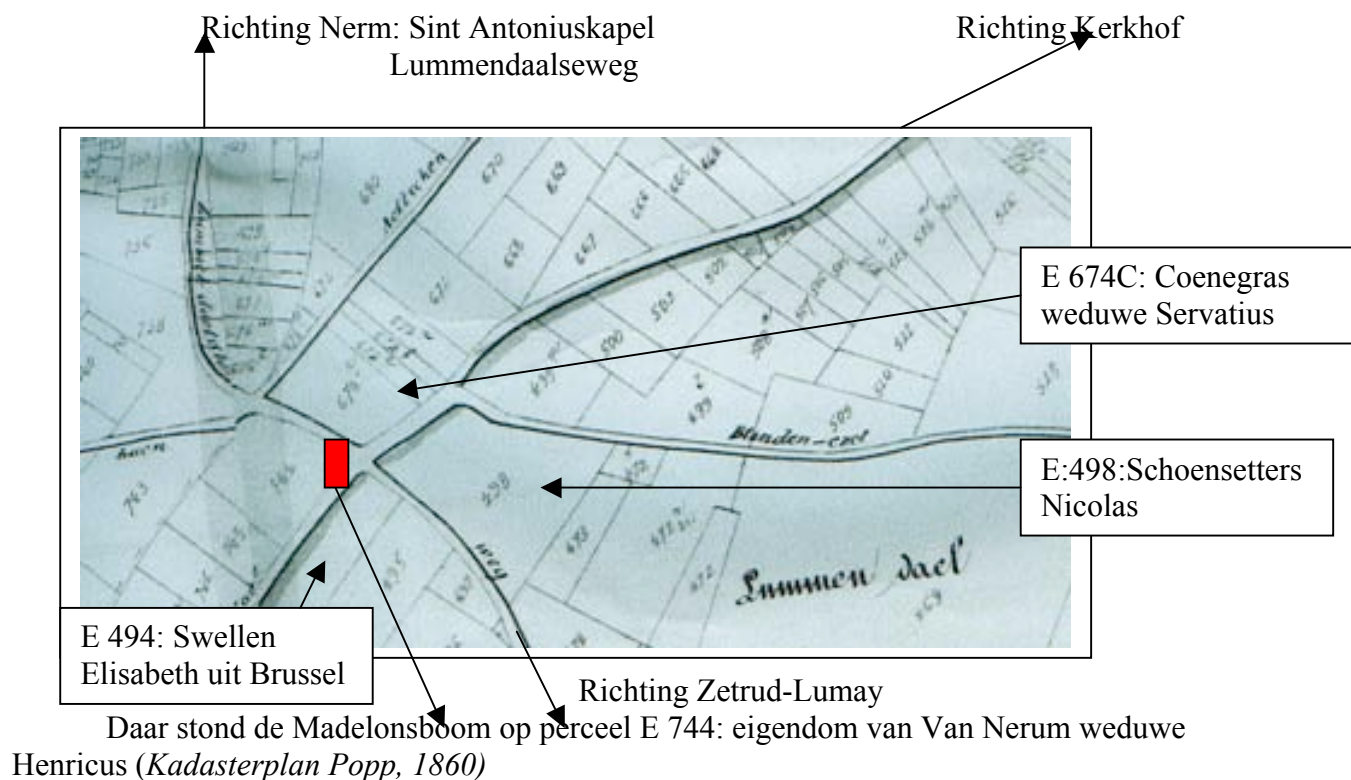
Reisweg: De Walestraat inrijden en voorbij het kerkhof de veldweg inrijden

Voorbij eerste zijstraat (Blindenezel) doorrijden

Volgende kruispunt (holle wegenpad) – kruispunt Walestraat (5)-Lummendaalse weg (46)

Links gaat naar Zetrud Lumay (richting Elst)

Rechts gaat naar Nerm (thv Kapel Sint-Antonius) nr 77 en 6:Nermseweg

Fietskruispunt: 16: Walestraat
17: Lummendaalseweg

De huidevetterij van Edouard Vander Velpen (Hoeg. 1843-1914) en Clemence Lodewijckx (Hoeg. 1865-1938), waar dochter Louise de eerste wereldoorlog meemaakte en beschreef.

Het dagboek van Louise Vander Velpen
 Waarin ze eerste wereldoorlog beschrijft
 Hebben we in vorige nummers gebracht tot
 Eind 1915; in het volgende nummer van
 Alpaidis publiceren we het vervolg; hierboven
 Een paar beelden van het ouderlijk huis
 (nu H. Dotremontstraat),
 De Huidevetterijbedrijvigheid, de ouders en
 Gedachtenisprentje van Louise Vander Velpen
 Die op latere leeftijd in het klooster is gegaan

Inhoud Alpaidis 45ste jaargang, 2009, nrs. 174 tot 177

174 1/2009

Outgaarden, de volkstelling van 1693 (Dr.P.Kempeneers)

De tweede wereldoorlog (1939-45) (vervolg) (M.Dodion)

Zo beleefde onze porpspastoor A. Heuysdens de eerste oorlogsdagen van mei 1940 (M.Dodion)

Het Hoegaardse Gasthuishof (Dr. P. Kempeneers)

Inhoud Alpaidis 2008

Inhoud Familieschoon 2008

175 2/2009

De eerste aalmoezenier van het kamp van Beverlo was een Hoegaardier (M.Dodion)

Onze klokken (M.Dodion)

176 3/2009

De parochies Sint-Gorgonius (Hoegaarden-centrum), Sint-lambertus (Overlaar), Sint-Jan Evangelist (Hoksem) en Sint-Odulfus (Bost) (Maurice Dodion)

Het Goynaut- orgel in onze kerk (Maurice Dodion)

De Marollenkapel van Hauthem (Maurice Dodion)

177 4/2009

Waar bleef de vlag van de Jonge Katholieke Wacht (Maurice Dodion)

Meldert en de eerste wereldoorlog (Maurice Dodion)

Uurwerkmakers en uurwerken te Hoegaarden (Eddy Fraiture en Maurice Dodion)

Karel Van Winkel, Hoegaardier en succesvol pastoor van Tremelo (Maurice Dodion)

Kerkjes en kapellen hebben een eigen verhaal te vertellen (Maurice Dodion)

Inhoud Familieschoon 50ste jaargang 2009, nrs.27 tot 30 (NR)

27(NR) 1/2009

Overlijden R.Cammu, echtg. Van Simone Van Nerum (M.Dodion)

Irma Tesseur eeuweling (M.Dodion)

Gestorven aan de pest in Hoegaarden (P.Kempeneers)

Genealogie Sweerts herschreven, deel 2 (Dr.G.Vandenbempt)

Georges Ugeux, les deux branches Coenen x Van Autgaerden (M.Dodion)

250 jaar parochiekerk Sint Gorgonius (M.Dodion)

28(NR) 2/2009

1759 Feestelijke inwijding van de Sint-Gorgoniuskerk, bevestiging van de macht van de Confrerie der V Notabele Geslachten van Hoegaarden

De macht van de Sweetsdynastie in de 'Vrijheid Hoegaarden' en het omliggende Art.101

Servaes Sweerts en de stichting van de confrerie

De Loyers

Van Nerum-Nieuws

29(NR) 3/2009

Wandeling rond de jarige kerk (inleiding) (Maurice Dodion)
Het wapenschild van de Confrerie en van de stichters (Maurice Dodion)

30(NR) 4/2009

*De Memoires van Elisabeth Van Nerum, één van de topstukken uit het archief van de V Geslachten van Hoegaarden: uitgave, transcriptie en vertaling (1ste deel)/ Les **Extraits des Mémoires sur la famille Van Nerum de Hougaerde**, édition, transcription (1re partie)*

Inhoud 't Moutstockje 24ste jaargang 2009, nrs.91 tot 94

91 1/2009

Zwevend tussen legende en geschiedenis, *over Gambrinus*
Brouwerij 't Nieuwhuys en zijn bieren, *Alpaide sinds 2006 en nu Rosdel in 2008*
Rosdel, het nieuwe Hoegaardes bier
Hoe werd het bier verpakt? *Over flessen, stoppen, blik en kratten*
De jaren van wederopbouw na W.O.1, *periode 1920-40 en het bier*
Bier is van alle tijden,
Bier en gezondheid, *promillage, hoe oud is het bier?*
Een fris pintje op zijn tijd, *conclusies van een symposium over Bier en Gezondheid*

92 2/2009

De geschiedenis van het bier, *historisch overzicht, de grondstoffen*
Brouwer lanceert speculaasjenever, *Jan Dewachter, brouwer van taveerne/brouwerij 't Nieuwhuys van Hoegaarden*
De geur van eik ontbreekt, *Miel Van Nerum in het Nieuwsblad van 21.02.2009*
Wolf is straf en gevaarlijk, *bij de voorstelling van Wolf 8 en 9 te Betekom (februari 2009)*

93 3/2009

Bier en gezondheid, *het reinheidsgebod (Beieren, 1516), eten en drinken*
Biergildenieuws : Aanstelling van twee borghers van Hoegaarden: *meester-kok Felix Allen, Hof ten Rode, Schaffen (nr. 146) en schepen Marleen Lefèvre (nr. 147)*
Teerfeest van de gilde
De geschiedenis van het bier (vervolg), *het brouwen van het bier*

94 4/2009

De geschiedenis van het bier (vervolg), *bierstijlen*
Bier in België, *organisatie en groei*

1944-1945

Teneinde de bemanningsleden van de Amerikaanse bommenwerper terug te vinden, die een noodlanding heeft gemaakt tussen Hauthem en Meldert (rechts van de weg richting Meldert), zou ik aan de inwoners van Hauthem, Meldert, Hoegaarden en omliggende gemeenten willen vragen of ze daarvan foto's bezitten waar het immatriculatie-nummer (identificatienummer) en kenletters op zichtbaar zijn.

Alle inlichtingen en documenten zijn van harte welkom en zullen U terugbezorgd worden.

Zoek a.u.b. eens in Uw oude fotodoos.

Beste dank op voorhand.

Jacques Rummens
Galgestraat 113
3300 Tienen
016/81 42 42

Inhoud Familieschoon nr. 31(NR), 51ste jaargang, maart 2010:

De **Memoires van Elisabeth Van Nerum**, één van de topstukken uit het archief van de V Geslachten van Hoegaarden : uitgave, transcriptie en vertaling (2de deel).

De jaarlijkse Parramore herdenking

De Regentiedagen van de confrerie

Vergeet je lidgeld voor 2010 niet te betalen

Een jaarabonnement kost 12.5 euro, te storten op rekening 310-0370021-52

Hoegaarden geeft nog twee andere tijdschriften uit (elk 4x/jaar):

't **Moutstockje**, driemaandelijks blad van de Hoegaardse biergilde

Familieschoon, driemaandelijks tijdschrift van de Confrerie van de V Geslachten

Een abonnement op **de drie tijdschriften samen** kost **26 euro** te storten op dezelfde rekening:

310-0370021-52

Onze website www.heemkring-hoegaarden.be

Inlichtingen: Etienne Grooten, Residentie Beatrijs, 169, 3300 Tienen, 016/81 72 35
Of e-mail: dodionm@hotmail.com

Bestuursleden Heemkundige Kring: Sweerts Georges (voorzitter), Grooten Etienne (secretaris), Kleynen Yvette, De Dobbeleer Elise, Nitelet Diane, Cipers Rik, Bouthé Irène, Saelmaekers Erik, Bart Hendrix, Van Nerum Arthur, Caroline Geens, Dodion Maurice
--

Uitgave Hoegaardse Heemkring 't Nieuwhuys
Hoegaarden 2009